

Friedrich Hayek, Silvio Gesell en de bitcoin

Friedrich Hayek wordt door velen gezien als de geestelijk vader van de bitcoin. Hayek stelde namelijk in 1975 voor om iedere vorm van overheidsbemoeienis met geld te doorbreken. Hij stelde onomwonden dat *"history is largely inflation engineered by government"* (Hayek, 1990). Zijn remedie: laat commerciële banken hun eigen (papier)geld uitgeven. De concurrentie tussen de banken en het door hen uitgegeven geld zal er uiteindelijk voor zorgen dat de meest stabiele geldsoort zal prevaleren. Het voorstel van Hayek heeft het indertijd niet gehaald. Weliswaar wordt het overgrote deel van de maatschappelijke geldhoeveelheid door commerciële banken in omloop gebracht via het proces van wederzijdse schuldaanvaarding, het gaat wel om 'gewoon' giraal geld. Centrale banken reguleren de monetaire basis en daarmee in hoge mate het geldschepend vermogen van de banken.

Lang voor Hayek pleitte Silvio Gesell al voor de invoering van zogeheten *Schwundgeld* (Visser, 1983). Maar waar Hayek vooral bevreemd was voor inflatie, wilde Gesell de omloopsnelheid van het geld juist fors opvoeren om onderbesteding te bestrijden. Dartoewilde hij geld in omloop brengen dat door invoering van een negatieve rente met de tijd aan waarde inboette. Vandaar de term Schwundgeld, ofwel kwijngeld. Hayek noemde Gesell een *'agitator of free money'*. Naar zijn mening was alle geld vanzelf kwijngeld vanwege inflatie. Dat vond hij geen goede zaak, maar een groot probleem.

Zo beschouwd staat de bitcoin dus wel degelijk in de traditie van Hayek. De bitcoin is immers niet inflatoir, maar juist deflatoir van opzet. De maximale hoeveelheid bitcoins is namelijk al op voorhand vastgelegd. Ook de hoeveelheid bitcoins die jaarlijks beschikbaar komt ligt al vast. Er is dus geen enkele relatie tussen de hoeveelheid bitcoins en de reële economie. Trendmatig zullen de prijzen, gemeten in bitcoin, dalen. In de *ESB* van 18 april jongstleden concludeerden Mooij en Pronk al dat de bitcoin nauwelijks enig concurrentievoordeel heeft ten opzichte van regulier giraal geld. Sommige adepten zien de bitcoin als een kandidaat om de nieuwe monetaire standaard te worden, een soort moderne variant van de gouden standaard. De bitcoin als monetaire standaard kent echter ieder nadeel van de gouden standaard, zonder dat daar een voordeel tegenover staat. In de woorden van *The Economist*: *"Bitcoin is technically sophisticated. As a monetary system, it looks primitive"*.

Van de bitcoin als munt mag dan ook niet zoveel worden verwacht. Anders ligt het natuurlijk met de achterliggende technolo-

WIM BOONSTRA

Hoofdeconoom bij de Rabobank
en bijzonder hoogleraar aan de Vrije
Universiteit Amsterdam

gie. Die is zeer innovatief en kan vaak niet alleen voor transacties in bitcoin, maar ook in andere valuta worden gebruikt. Transactiekosten kunnen omlaag, zeker bij grensoverschrijdende betalingen. En het stelsel is weliswaar niet anoniem, maar is in verhouding tot het reguliere girale verkeer ook bepaald niet transparant. Dat maakt het aantrekkelijk voor partijen die een afkeer van (overheids)inmenging hebben. Hayek zou dit aspect van de bitcoin overigens volstrekt hebben verfoeid. Hij had als liberaal niet veel op met overheidsinmenging, maar zag wel degelijk het belang van een weliswaar kleine, maar wel sterke en goed functionerende overheid. Van schimmige praktijken moest de man niets hebben. De bitcoin zoals die nu is vormgegeven zou om die reden zijn goedkeuring nooit hebben kunnen wegdragen. Het grappige is dat de bitcoin-technologie,

ofwel het platform, nou juist een enorme impuls zou kunnen geven aan de ontwikkeling van privaat geld in bestaande ruilkringen. Ons land kent circa 90 van dergelijke LETS (Local Exchange Trading Systems), getuige de website www.letscontact.nl. Als je de websites van deze LETS bezoekt dan krijg je de indruk dat de meeste LETS erg amateuristisch zijn. Door dergelijke kringen, maar ook andere, niet lokaal gebonden gemeenschappen met gebruik van bitcoin-technologie te professionaliseren, kunnen zij een grote stap voorwaarts maken. Het betalingscircuit kan dan een stuk efficiënter worden, het transactievolume kan daardoor sterk worden opgevoerd, de omloopsnelheid van de lokale munt kan omhoog en een LETS kan daarmee een echte rol spelen bij het stimuleren van een lokale economie. Dit in tegenstelling tot de huidige ruilkringen die vooral een sociale functie hebben. Zelfs Schwundgeld moet je op deze wijze kunnen voorprogrammeren. Silvio Gesell zal tevreden zijn, maar ik vrees dat Hayek zich in zijn graf zal omdraaien.

LITERATUUR

Boonstra, W.W. (2013) *Geld speelt (g)een rol*. Amsterdam: VU University Press.

The Economist (2011) Bits and bob. Bitcoin has got geeks excited. What about economists? *The Economist*, 26 juni.

Hayek, F.A. (1990) *Denationalization of money. The argument refined*. Londen: The Institute of Economic Affairs.

Jonker, N. & M. Plooi (2014) De potentie van bitcoin als concurrent van reguliere valuta. *ESB*, 98(4683), 230-233.

Visser, H. (1983) Silvio Gesell, een geniale 'monetary crank'. *ESB*, (68)3402, 370-372.

De auteur heeft verklaard dit artikel alleen te publiceren in ESB en niet elders te publiceren in wat voor medium dan ook. Het is wel toegestaan om het artikel voor eigen gebruik en voor publicatie op een intranet van de werkgever van de auteur aan te wenden.